

Степан ВОВКАНИЧ

УКРАЇНІ ПОТРІБНА НОВА ПАРАДИГМА БУТТЯ НАЦІЇ ТА ЛЮДИНИ

Аналізується вузьке розуміння існуючої гуманітарної політики, її нездатність захистити національну ідентичність українства за умов посилення загроз глобалізаційного зодноріднення їхнього інформаційного простору та поширення патогенного неоімперіалістичного впливу на сфери вітчизняної освіти, науки, економіки, культури тощо. У цьому контексті висвітлено актуалізацію потреби широкого впровадження нової соціо-гуманістичної парадигми буття, обов'язковим духовно-моральним імперативом якої має стати в національному та міжнародному масштабі бінарний захист і людини, і нації на всіх етапах їх відродження, формування власного духовно-інтелектуального потенціалу та нагальність належної його оцінки в системі соціально-економічного, науково-технічного, духовно-культурного, екологічного та іншого розвитку.

Ключові слова: гуманітарна політика, соціогуманістична парадигма буття, бінарний захист людини і нації, українська національна ідея, інформаційний простір, оцінювання інформації, духовно-інтелектуальний потенціал.

В Україні історична наука стає дедалі необхіднішою в системі державотворення і становлення нації, де особливо належить виділити її основну – превентивну функцію. У сьогоdnішніх реаліях це означає, що насамперед треба допомогти сучасникам уникнути помилок, яких допустилося українство в минулому, навчити їх якомога менше наступати на власні граблі, вчитися не лише на своїх, а й на чужих хибних кроках; врешті, працювати так, щоб гідно увійти вільною, соборною нацією в коло розвинених цивілізованих держав світу.

Більш ніж трьохсотлітня історія нашого уярмлення свідчить, що першопричиною чи не усіх бід української нації було нерозуміння ваги універсальних і взаємозалежних чинників – єдності Батьківщини і неподільності її землі. Саме ці вади спричинили поділ спочатку по Дніпру, а відтак – по Збручу. Водночас точка відліку псевдоперемоги люмпену над світлом розуму з боєм сьогодні проектується на площину трагічних подій, які описав ще П. Куліш у “Чорній раді”, де рішення черні, ігноруючи думку козацької еліти, призвели до наявності двох гетьманів в Україні, до її поділу на ліву і правобережну, врешті, до розділення за Андрусівською угодою між Польщею і Московією – заочно, зрозуміло, вже без запрошення жодного гетьмана. Ця угода є повчальною і для тих, хто тоді не без втіхи ділив Україну: саме з моменту, словами сучасних російських ідеологів, її “декомпозиції” почався занепад першої і розвиток агресивних імперських мотивацій другої, котра відтак поділить і саму Річ Посполиту. А ми через незгоду, амбіції гетьманства і традиційне самоїдство нерозумно змарнували ту точку біфуркації, за якої у випадку протекторної угоди з третьою стороною,

скажімо, з Туреччиною, як це вчинила Румунія, могли б зберегти свою державність. Але історія не знає звороту “якби”, особливо за обставин відсутності стратегії розвитку держави, її національної ідеї.

Рік, який щойно минув, був для України знаковим-ювілейним: розпочато третій десяток державної Незалежності. У нашій історії ще такої дати не було, хоча, зрозуміло, що для історії нації – це часова мить, але стосовно людини – вік, упродовж якого змінюються не тільки одне покоління, а й концептуальні підходи до розв’язання суспільно важливих проблем, утверджується новий світогляд на оточуючі нас речі. Пережитий час висвітив насущну необхідність глибшого розуміння взаємозалежності двох речей, природа яких, здавалося б, – різна. По-перше, імітацією буде проголошена урядом модернізація національної економіки за умов посилення духовно-інтелектуальної діяльності творчої людини, її здатності генерувати знання як основи інноваційного розвитку без наукового опрацювання нової **соціогуманістичної парадигми буття (СПБ)** нації. Тобто без врахування якісних змін, викликаних інституалізацією економіки знань та потребою поєднання інноваційних технологій зі збереженням національної ідентичності господарюючих суб’єктів. Адже навряд чи можливе ефективне проведення соціально-економічних чи інших суспільних трансформацій без ренаціоналізації соціуму та збереження українськості як ексклюзиву народу, що дав назву державі і прагне підвищити рівень життя, ступінь усвідомлення власного вибору сталого шляху до цивілізаційного розвитку¹.

По-друге, досягнути, що це все, своєю чергою, вельми проблематично реалізувати на одній етнокультурній основі з огляду її цілеспрямованого багатівікового нищення, браку широкомасштабної стратегії соціально-економічного, науково-технічного розвитку країни, слабкого усвідомлення української національної ідеї (**УНІ**) як інтегральної ідеологічної основи творення нової свідомості та власної держави, які забезпечують тяглість духовно-культурного відродження, визначення пріоритетних і сталих векторів внутрішньої та зовнішньої політики, модерних інтеграційних орієнтирів і нових викликів національній безпеці в жорстких умовах глобальних ринків, оборонних блоків.

Отже, проблему проведення модернізації актуалізовано не заради неї самої, не “поза рамами нації”, аби “вселюдськими фразами інтернаціоналізму ... прикрити своє духовне відчуження від рідної нації”², як це вже було з індустріалізацією та колективізацією “всей країни”. Нині для України вкрай важливо, щоби ринкові перетворення не набули суто технічних, регіональних доміант та ухилів, а відповідали загальнонаціональним цінностям, потребам духовного відтворення країни, захищали людину від подальшого національного знеособлення, нищення питомої мови як Логосу, водночас від знеодержавлення корінного (титульного), однак, вельми поточеного імперіями українського народу як Державного. Тому питання відкрите (і не лише для України): встануть та, головне, чи витримають реформаторський

¹ Українська Національна Ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори (матеріали круглого столу) / [за ред. В. Кравціва]. – Львів, 2011. – 62 с.; *Вовканич С.* Аксиологічний підхід до процесів модернізації промислового потенціалу в системі сучасних складових української національної ідеї (негентропійно-методологічна візія) / *С. Вовканич, С. Шульц.* – Світогляд. – 2011. – № 4 – С. 20–32.

² *Франко І.* Поза межами можливого / *І. Франко* // *Вибрані твори: у 50-ти т.* – Київ: Наукова думка, 1986. – Т. 45. – С. 284.

курс новонароджені держави без **нової філософії** допомоги **ослабленим**, без підтримки живильної сили ренесансу їх середовища та національного простору буття? Адже культура, мова – це не лише основні ознаки нації, а в поєднанні з сучасними інноваційними технологіями – це життєво необхідні атрибути її буття, збереження ідентичності, конкурентоспроможності.

Власне, йдеться про розробку в якомога стислий термін **зеленої ідеології** з акцентом на **соціогуманістичні цінності** як духовно-моральні імперативи збереження **середовищеспроможності** нації за складних умов і нових викликів. Такі цінності акумулюються гармонією середовища людини і простору нації, а відтак простором нації і світом людства. Завдання такої якісно нової ідеології – створити необхідні умови, аби спільнота була ковітальною, тобто здатною забезпечити свою самодостатність як суб'єкта власного розширеного відтворення і пов'язаних з ним комплексу господарських, духовних, гуманітарних та інших напрямків творчої діяльності. Без такої ідеології, без сучасної науки інвайронментології (середовищезнавства) та її знань про творення належних умов не зазеленіє на національних теренах те, що під прикриттям релятивізму впродовж тривалого часу затоптувалося в небуття різними шовіністами-загарбниками³. Принаймні у цьому контексті українська мова, культура негайно потребують червонокнижного захисту (аналогічно зі загрозами зникаючій флорі та фауні) на рідній землі як духовний ексклюзив нації, як світоглядна візія її життя, дум і діянь.

Хотілося би вірити, що чинний уряд України врешті усвідомив фундаментальність і комплексність гуманітарних питань у проголошеній ним модернізації економіки та інтелектуалізації соціуму. Справді, на засіданні новоствореної з цих питань Гуманітарної ради під головуванням Президента України Віктора Януковича було порушено низку важливих проблем розвитку гуманітарної політики (ГП)⁴. Проте виникає зовсім не риторичне запитання: Україні потрібна традиційно залишкова гуманітарна політика чи **нова соціогуманістична парадигма буття нації** в щоденному племісциті, який доводиться їй проводити не тільки щодо реалізації власного шляху розвитку, а й збереження своєї автохтонної автентичності, державного суверенітету, врешті, **українськості** “на своїй – не чужій землі”.

Двадцятиріччя Незалежності переконливо свідчить: Україні потрібна нова парадигма буття у вкрай загрозливому середовищі, яке потерпає як від зовнішніх зодноріднюючих процесів сучасної цивілізаційної і залишково-імперської глобалізації, якщо не відверто реваншистських постімперських інфільтрацій, так і від внутрішньої п'ятої колони, що агресивно педалює свою ностальгію за імперським минулим. З огляду на це, важко погодитися, що нині про гуманітарну політику може йтися лише як таку, “яка б забезпечила гуманізацію таких важливих сфер життя, як наука, освіта, культура”⁵. Це дуже вузьке і банальне розуміння процесу гуманізації. “Навіть, здавалось б, вторинне (?) питання, яке зв'язано, наприклад, з історією чи освітою, часто стають (і це, на жаль, правда – С. В.) предметом політичної спекуляції”. Значить, хочемо того чи ні, одразу додаються історична та політична компоненти ГП – історична пам'ять

³ *Голубець М.* Середовищезнавство (інвайронментологія) / М. Голубець. – Львів: Компанія “Монускрипт”, 2010. – 175 с.

⁴ Посильна допомога експертів Президенту, який замислився над проблемами гуманітарної політики // *День*. – 2011. – 8–9 липня.

⁵ Там само.

нації, її мова, герої, духовність, культурні традиції, тяглість (спадковість) розвитку спільноти, міграційні процеси, комунікації, ЗМІ, моделі мислення тощо.

Це підтверджують рефлексії Оксани Пахльовської про те, що нині в Україні “знищується слово як Логос, як хронотоп мислення і духовності, як вимір критичної думки, аналізу, діалогу. Відбулась люмпенізація усіх рівнів знання, всіх форм комунікації в суспільстві, які тримаються на культурних кодах”. На її думку, гуманітарна наука “має своїм центром **мікрокосмос** людського життя, обернений у **макрокосмос** (виділення наше – С. В.) буття вселенського”. Так мислячи, вона логічно виходить на модерні завдання ГП щодо інтелектуалізації влади, спільноти, бо “шлях до цивілізованого світу лежить через повернення до інтелектуальних змістів сучасної доби”, до подолання екзистенційного вакууму⁶.

Йдучи далі за вектором модернізації, цивілізаційного розвитку та проголосивши курс на євроінтеграцію, Україна наражається на **подвійні** впливи зодноріднення. З одного боку, як вже згадано, невідворотні глобалізаційні (світові, інтеграційні), а з іншого – ще дошкульніші ностальгічно-імперські, неореваншистські інспірації, цілеспрямовані зомбування ними пересічної людини. У цьому контексті має рацію професор В. Панченко, коли констатує, що у гуманітарній сфері “маємо політику, спрямовану на знищення української ідентичності”. Національній безпеці України загрожують окупації її інформаційного, масмедійного просторів Росією, спекуляції на мультикультурності, “радикалізмі” націоналістів, проявах нібито жажливої нетолерантності та ксенофобії і т. ін. Не випадково професор Зашкільняк вважає, що ГП – це ще й “державна політика в галузі ідеології та самосвідомості”.

Так, предметом опіки створеної при Президентові України ради з гуманітарних питань є складний феномен інформаційно-культурного, духовно-інтелектуального, морально-ідеологічного та іншого життя держави, який має національний, інтеграційний та цивілізаційний виміри. Власне, я тому так широко виокремив сучасні його вектори, бо вони, аби їх охопити в комплексі, повинні обов’язково розглядатися не тільки у культурологічному аспекті, а й в інтегральній державній системі **УНІ**, в новому **якісному** її розумінні як триєдиного зрізу буття нації – минулого, сьогодення і майбутнього. Тому їх слід розглядати в широкому соціогуманістичному аспекті, в системі повнокровної державної політики, яка консолідуватиме спільноту, спрямовуватиме на відродження української нації зусилля усіх громадян і політичних організацій, об’єднуючи їх навколо державних інтересів і соціогуманістичних вартостей у світовому вимірі, а не у прокрустовому ложі пострадянської залишкової “гуманітарки”, яка і далі буде денационалізувати Україну.

На жаль, до сьогодні не прийнята система духовно-інтелектуального забезпечення як дороговказ та ідеологічно-інформаційний супровід модерних державотворчих прагнень титульної нації, її нової соціогуманістичної політики в структурі УНІ, й досі не чути лаконічного гасла, яке віддзеркалювало б **стратегічні** напрямні (складові) національної ідеї в сучасних умовах. Така ідея не розглядається в інтеграційно-просторовому вимірі інноваційної доктрини розвитку України, не позиціонується як потужний нематеріальний (інтелектуальний) постколоніальний **актив** передньої лінії державного будівництва, а отже, як магістральний вектор чи дорожня карта руху нації

⁶ Посильна допомога експертів Президенту, який замислився над проблемами гуманітарної політики // День. – 2011. – 8–9 липня.

до **самореалізації** у вільному світовому співтоваристві – розмаїтті його економік, культур, знань, мов, релігій та інших ексклюзивних ознак. Адже Ідея, Слово, Знання, Інформація – ідеологічно завжди попереду матеріального. Ідея, думка, слово завжди були перед усім. Дієвість системи “слово–дія–результат” постійно підтверджують потенціал середовищеспроможності нації: є продуктивні ідеї, думка, ефективна інноваційна діяльність – буде результат.

Слушно, що “більшість наших проблем існує лише через те, що значній частині народу, в тому числі так званій еліті суспільства, бракує трьох стовпів сучасної розвинutoї нації: національної ідеї, високої культури і здорової моралі. Інакше ми не мали б проблем з безкорисними і навіть небезпечними для суспільства політиками і бізнесменами, із зубожінням більшої частини населення, з Московським патріархатом, «Русским миром»⁷. Однак проблема ще у тім, що в Україні й на ідеологічному фундаменті опозиції навіть пунктиром не окреслено стратегічну ідею державотворення і становлення розвиненої нації. Деякі “патріоти-інтелектуали” не лишень легко відмовляються від української “частини території”, сперечаються з приводу галицької, донецької федерацій, відповідної ментальності, а й виступають з думками про незрозумілість УНІ, її непотребу та марнотратність пошуків.

14 червня 2013 р. Львівський національний університет ім. І. Франка провів круглий стіл “Українська національна ідея як духовно-інтелектуальний код соборності: етнічний, інтеграційний і цивілізаційний вектори”. Учасники форуму прийшли до певного консенсусу в плані визначення шляхів формування, становлення і розвитку національної ідеї, її наукової дефініції і прикладного значення, врешті, ролі в сучасних умовах державотворення. Водночас було досягнуто згоди стосовно виокремлення УНІ як Великої і Малої в новому контексті буття націй, що розвиваються, їх стратегій тощо (Рис. 1-2).

Українська Національна Ідея – це своєрідний комплекс вірувань і духовне кредо народу, квінтесенція патріотичних почувань, національного світобачення та усвідомлення державної незалежності, суверенності її інтересів; це концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації, тобто людей – державотворців і співгромадян, які, спираючись на минуле, мобілізують творчі зусилля та здобутки сучасні і майбутні, на становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної громадянської спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, щоб наблизити національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах розумової його життєдіяльності на шляху прогресу та добробуту.

Ця дефініція достатня для нації, тяглість розвитку якої не переривалася. Збереження ж національної тотожності титульного народу, який упродовж віків намагалися знищити, вимагає вивчення її не лише як явище складної соціально-економічної, етнічної, культурно-мовної, релігійної, екологічної та іншої природи в духовно-інтелектуальному, феноменальному і вельми динамічному історичному контекстах, а і як багатофакторну програму сучасного розвитку країни, підвищення її суб’єктності, конкурентоспроможності і т. інше. Отже, УНІ – це не лише програма

⁷ Лесной В. Про три стовпи сучасної розвиненої нації / В. Лесной // Там само. – 16–17 грудня.

дій на завтра, засвоєння і збереження набутків минулого, його історичних, традиційних інституцій, а й науково обґрунтовані, сконсолідовані, інноваційні та інтеграційні спрямування сучасників у світоглядному, мотиваційно-ціннісному та інших духовно-інформаційних, просторово-часових вимірах. Врешті, УНІ – це лоція, за допомогою якої належить привести український корабель в гавань Державності європейського рівня.

Рис. 1. Дефініція Української Національної Ідеї

Незалежно від поглядів і підходів до формування УНІ нація повинна об'єднатися навколо визнання того, що історично процес виникнення, становлення та поширення української ідеї проліг від демократичної Конституції Пилипа Орлика, Кирило-Мефодіївського соціального гасла “країна без хлопа і пана” через Міхновське усвідомлення України як національної самостійної держави, боротьбу УНР та визвольно-бойовий клич УПА “здобути або вмерти” за неї до сьогоднішніх пошуків і розробки євроінтеграційної стратегії розвитку нашої країни в системі модерних світових держав та їх життєвих стандартів. Концепт УНІ як широкомасштабної ідеологічної основи та духовно-інтелектуального забезпечення стратегії розвитку був накреслений ще у фундаментальному триптиху від Хвильового: «Даєш інтелігенцію!», «Геть від Москви!», «Даєш Європу!».

Рис. 2. Шляхи формування візії Української Національної Ідеї

Актуалізація перспектив інформаційно-просторової моделі розбудови національної держави, її євроінтеграційних намірів ставить на порядок денний нагальну потребу опрацювати **систему** її ідеологічного забезпечення, яка ґрунтуватиметься на загальноукраїнських інтересах, що акумулюються такими сучасними складовими Великої національної ідеї – **Україна: соборна, українська і гідна людини**. Тут не будемо деталізувати кожну складову, лише зазначимо, що соборність – це не тільки географія, а й здатність нації творити українську державу, наповнювати її добрими ділами. Першочергові завдання УНІ – сформувати єдиний національний економічний, мовно-інформаційний, культурний, релігійний та інші простори і допомогти всім українцям у різних регіонах усвідомити себе соборною державоцентричною нацією. Отже, соборність – це не лише інтеграція економік регіонів, а й духовна, морально-психологічна характеристика, внутрішньо притаманна людині, її свідомості та ментальності. Рівно ж – українська Україна не означає зловмисно підкинутого гасла “Україна лише для українців”. Таку позицію затаврував ще Михайло Грушевський, позиціонувавши демократичну думку: якщо ти живеш в Україні та працюєш задля її добра, ти – українець.

Учасники круглого столу також виокремили Малу національну ідею: “**Знання, інформація і рух (чин, дія)**” як робочий інструментарій вирішення тих чи інших складових Великої. Мала ідея – це поточне, часто – тактичне гасло. Мала як частина Великої стратегічної національної ідеї спрямовує сьогодні продуцентів лідерської інтелектуальної власності, творчу енергію наукової молоді на інтенсивне використання нових знань, досягнень науки, інтелектуально-інноваційних чинників створення модерної національної держави, економіки знань, збільшення інвестицій у розвиток людини, її культури та інтелектуального капіталу; побудову інформаційного,

громадянського й правового суспільства, збереження генофонду українського народу, тягlosti його розвитку в плані безперервного досягнення високої освіченості, креативності, духовності та моралі; зрештою, пізнання навколишнього світу, зменшення його ентропії та небезпек – внутрішніх і зовнішніх. Є соборна нація як повноцінне, самодостатнє соціально-економічне, етнокультурне середовище, є інформаційний простір, який не гнітить, не розмиває тотожність народу, повнокровно функціонує передача знань від покоління до покоління – значить виховується національно свідомо, цілісна людина і ковітальна спільнота. Тобто спільнота, здатна відроджуватися завдяки зеленій ідеології, соціогуманістичній політиці, які, підживлюючи це середовище, розширюють його життєздатність у всенаціональному чи світовому вимірі.

В Україні сакраментальність питання “бути чи не бути” набуває значно ширшого аспекту – **буття** чи **небуття** титульного народу як **державної** нації зі всіма її ознаками: мовою, культурою, традиціями, творчою діяльністю тощо. Врешті, йдеться про знеособлення людини і знедержавлення нації у спосіб пригнічення, уповільнення, а відтак припинення їх духовно-інформаційної мобільності (**ДІМ**) як доміанти **соціального руху** інформації (знань, досвіду). Цей рух здійснюється людиною (громадою, суспільством) шляхом традиційного її передавання “по-вертикалі” (від покоління до покоління) та творчого генерування нових знань “по-вертикалі”, здобутих на рівні одного покоління (чи особистості). Потенціал (сила, дії, чин, ефект) знань від двох попередніх векторів соціалізується як рівнодійна, побудована на основі їх інтегрування “по-горизонталі”. Ці процеси достатньо повно віддзеркалені в монографії “Інформація. Інтелект. Нація”⁸.

ДІМ нації – це перманентний, природний і вільний суспільний процес передавання сучасниками наступному поколінню традиційної інформації (знань, досвіду), яку вони, успадкували від своїх попередників, зберегли та примножили (приростили на якусь величину ΔI) не лише для збереження своєї етнонаціональної ідентичності (тягlosti розвитку), а й для того, аби не опинитися на узбіччі науково-технічного, технологічного, соціально-економічного чи будь-якого іншого прогресу як цивілізаційного планетарного явища.

Тут зазначимо лише тезово: ДІМ людини і нації реалізується в знаннєвомісткій “вертикалі” спадковості (консерватизму, традиціоналізму) розвитку, з одного боку; з іншого – в модерній наукомісткій “горизонталі” інноваційної діяльності. Словом, ДІМ свідчить: прогрес ґрунтується на двох основоположних складових (традиціях і новаціях), оптимальне поєднання яких забезпечує тяглість (спадковість) і модерність (інноваційність) поступу.

Що стосується третього вектора “по-горизонталі”, то він комплексно відображає комфортні умови, необхідні для оптимізації середовищеспроможності людини (нації) зберігати як розмаїття форм своєї ідентичності, так і утримувати передові (а, можливо, і лідерські) позиції в динамічних процесах сучасного розвитку людства на рівні високих “зелених” технологій, ідеологій, екологій та інших сфер діяльності. Ці

⁸ Вовканич С. Інформація. Інтелект. Нація / С. Вовканич. – Львів: Євросвіт, 1999. – 116 с.

умови стають факторами зеленого дизайну, якщо інформаційний чи будь-який інший простір у контексті УНІ не гнітить середовище, а співвідношення використання традиційної та інноваційної інформації адекватне потребам розвитку людини, громади і корінного (автохтонного) народу, з одного боку; з іншого – національних меншин і демократичним нормам світового співтовариства.

Під час модернізації економіки вкрай важливо, щоби набуті знання виступали суспільно-інформаційною **мембраною**, яка не допускала б проникнення недостовірної інформації, підвищувала б імунітет (опірність) людини проти її денационалізації та дезінтеграції країни, водночас посилювали б середовищеспроможність нації в плані розвитку вітчизняної освіти, науки, культури, підприємництва, екології на її шляху досягнення цивілізаційного поступу. А це значить, що проголошена урядом модернізація економіки має відбуватися **комплексно**: на інноваційній, новаторсько-інформаційній і культурологічній основі. Знання, інформація – інструментарій реалізації складників Великої ідеї, яку не можна зводити до вузького технічного розуміння модернізації економіки, забуваючи світові, європейські епіцентри генерування інтелектуального потенціалу спільнот як лідерів високих “зелених” і технологій, й ідеологій, де знаннево-інформаційний ресурс – невід’ємна складова їхнього буття.

Звідси всеукраїнська мета – розбудувати власну модерну державу як дім нації, як її рідну хату на **спільних** духовно-культурних цінностях, патріотичних почуваннях та інтелектуальних кодах українського народу, на традиціях, нормах і правилах, притаманних його спільноті; на інноваційних засадах модернізації національної економіки, її перепрофілювання, модернізації та реструктуризації відповідно до модерних завдань формування її нових укладів, підвищення рівня людського розвитку. Названі сучасні компоненти УНІ (соборність, українськість та гідність) – це лише головні бренди довгого і відкритого списку факторів другого порядку, їх пріоритетів, ресурсів, інституцій, екосистем, потрібних для реалізації складників націдеї, фундаментальних і насущних для екзистенції українства, його національних інтересів і пошуку нових якісних змін життя.

Попри те, вже нині очевидно, що візія майбуття України не в ентропії (невизначеності спільноти, хаосі, безпорядку, маргіналізації та її креолізації), а в негентропії, тобто в **гармонізації**: а) національних інтересів, загально визнаних фундаментальних принципів свободи, соціального та економічного добробуту, захисту прав і людини, і нації; б) неоліберальної (в центрі – людина, вільна ринкова економіка) і націоналістичної (акцент на розвиток нації, патріотичної любові до неї) ідеологій. Шлях досягнення мети один: на основі гармонійного поєднання цих чи дотичних до них ідеологій створити нову **соціогуманістичну** парадигму суспільного розвитку, яка комплексно і паритетно захищала б людину і націю як когнітивно необхідне мовно-інформаційне, звукове, візуальне, водночас природно-ексклюзивне середовище (тло, а відтак простір), де можна було б зберегти та розвивати свою національну ідентичність, ментальність, культуру, промисловість, народні промисли і т. ін.

Утім, дієвість цієї парадигми, яка **двовалентна** щодо людини і нації всередині країни, багато залежить від третьої сторони – **міжнародної** громадськості, тобто потрібне відповідне правове забезпечення **світового** масштабу, аби зелену захисну ідеологічну доктрину задіяти стосовно усіх народів та процесів модернізації їх економіки, техніки, освіти, науки, не відсуваючи на маргінес інтелектуалізацію, консолідацію та інтеграцію кожної спільноти. Соціогуманізм вимагає нового наповнення взаємовідносин

“людина-нація-людство”. Не може штучно створена імперією т.зв. радянська людина далі нищити сакральні цінності корінної нації як частки здобутків світової культурної мозаїки. І в цьому плані УНІ має стати частиною життя спільноти і людини в сучасному стратегічному вимірі – етнокультурному, інтеграційному і цивілізаційному.

Власне, задля розбудови **національної** держави, спроможної засобами нової соціогуманістичної політики, зеленої ідеології державотворення творити адекватне середовище, а відтак простір, які сприяли б відродженню основних ознак українського народу, чинників його ревіталізації, варто спрямувати зусилля спільноти, а не розтрачувати їх на неукраїнські проекти засланих патріотів, емісари котрих зловмисне лякають Європу радикалізмом і ксенофобією.

У такому сенсі, по-перше, сучасну гуманітарну сферу не продуктивно розглядати поза економікою та широким полем духовної і соціальної життєдіяльності людини (нації) щодо освіти, виховання, культури, науки, релігії, збереження інформаційного простору, національної ідентичності, свобод, прав і обов'язків, охорони здоров'я, соціального захисту і рівня добробуту, забезпечення гідних умов праці та відпочинку, занять фізкультурою, різними видами спорту тощо. По-друге, ця сфера вимагає адекватної державної політики, суспільного впливу, спрямованих на відродження української нації, її самосвідомості зусиллями консолідації усіх громадян, політичних і громадських організацій навколо державних інтересів і соціогуманістичних цінностей, впровадження національної ідеї України як дороговказу духовно-інтелектуального розвитку та ліквідації довготривалого колоніального гасла: народ без національної еліти, а еліта без мови народу, без ідеї створення власної самостійної держави.

За цих обставин, збереження національної тотожності титульного народу, який упродовж віків намагалися знищити, в т. ч. за допомогою етно-лінгво-інтелектоциду, загарбав його територій, асиміляції та жорстоких заборон корінній нації мати власну державність, – вимагає вивчати українську ідею не лише для аналізу подій минулого, а й з огляду на план дій уряду (незалежно від його партійної приналежності) щодо нинішньої практики етнодержавотворення, формування громадянського та інформаційного модерного суспільства, соціогуманістичної політики буття народу, творення економіки знань, чіткого окреслення загальнонаціональних стратегічних пріоритетів та інтересів за умов посилення невідворотності зодноріднюючого впливу глобалізаційних, євроінтеграційних й інших цивілізаційних процесів.

Усе це диктує всебічний підхід передусім до інтеграційної стратегії розвитку України та її регіонів не тільки як сукупності способів і методів суспільного (економічного, політичного, соціального та ін.) управління групами (громадами) людей для цілеспрямування їх дій, вчинків у напрямку реалізації національної ідеї переважно **всередині** країни. Це додатково потребує особливої уваги з акцентом на збереження національної (етнічної, культурної, релігійної та іншої) **ідентичності** корінного народу як єдиного тіла, питомої мови нації, її культури в полі впливу потужних **зовнішніх** сил, які впродовж великого історичного періоду своїми різними зловмисними колонізаторсько-асиміляційними діями розмивали (і таки децю розмили) нашу інакшість в українському просторі, дезінтегрували титульну націю, загострили регіональний егоїзм, що більше, небезпеку федералізації. Отож, будь-які ініціативи нашого відродження слід починати з визнання гірких реалій: ми **ослаблена** нація і ніхто не зацікавлений в її потузі! Поєднання модернізації зі збереженням національної ідентичності – не тільки архіважливо, а й вимагає **розширити платформу** захисту.

За такої загрозливої суспільної ситуації серйозна мова може вестися лише з врахуванням кількох фундаментальних речей. Передовсім потужний акцент повинен бути поставлений на **соціогуманістичній** компоненті стратегії як **новій парадигмі буття нації**, що оптимально поєднує людино-націо-державоцентричність як усередині країни, так і співпрацю з європейським (світовим) товариством на засадах паритетного захисту людини і нації в постколоніальному потолоченому просторі. Тобто з позиції цієї парадигми явище (процес) інтеграції розглядається в **бінарному** вимірі не тільки щодо **внутрішнього** (міжрегіонального) і **зовнішнього** (європейського, світового) векторів (просторів), а й щодо захисту *прав людини* та *національної ідентичності* кожного народу, насамперед – титульного, що дав назву державі і в якого поза межами цієї держави (за її національним простором) немає у світі іншої території для розвитку.

Бінарність у трактуванні дискурсу “соціогуманістичний”, своєю чергою, вимагає нового підходу не лише до стану людини в суспільстві, а й до існування соціуму в системі **світових взаємовідносин**. Ілюзорним є захист прав людини, коли беззахисна її нація. Соціогуманізм насамперед має адекватно віддзеркалювати процеси у сфері **міжнародних** стосунків націй і прав людини як взаємодію таких двох основних та багатовекторних конструкцій цивілізації, як “соціум” (громада, спільнота, нація) і “гуманістичний” (людяний). Із останнім терміном пов’язуємо гуманізм людини і гуманістичний розвиток її нації (держави) як **когнітивно** необхідним мовно-інформаційним, водночас – природним **середовищем (простором)**, лише в якому людина може розмовляти, творити і розвиватися для свого народу та світу. З іншого боку, лише етнічні спільноти формують ментальні ознаки соціальних об’єднань людей. Не моноетнічні спільноти, яким не притаманна певна національна специфіка сприйняття та інтерпретації навколишнього світу, форм і способів ставлення до природного і соціального середовища, перманентності передавання традиційної інформації від покоління до покоління як основи **тяглості** розвитку, не маючи достатньої критичної маси, можуть лише впливати на прояв тих чи інших ментально-національних характеристик, але не в стані їх генерувати.

Сучасні дії Німеччини, Франції, Англії щодо натуралізації іммігрантів, радикалізм норвезької трагедії свідчать: політика мультикультуралізму, як і “все, що йде поза рамами нації”, вимагає переосмислення і перезавантаження. За таких обставин слід говорити не про окремі фрагменти так званого удосконалення чинної гуманітарної політики, а про комплексну нову соціогуманістичну парадигму буття з акцентом на паритетний захист і **людини, і нації**. Сутність парадигми надзвичайно широка. Вона стосується творчо-пошукових, науково-дослідних, проектно-конструкторських та інших життєво необхідних видів інноваційної діяльності на рівні різних продуктивних результатів (не лише винаходів, нових проєктів у техніці, а й творів літератури, музики, мистецтва, народних традицій і промислів) як реальних підвалин **сталого** розвитку держав. Найперше тих, що сьогодні прагнуть підвищити свій статус через повноформатне функціонування питомих мов, систем національної освіти, науки, культури, творення своєї інтелектуальної власності, інформаційного простору, ментальності, традицій, обрядів тощо. Зрештою, хочуть розвиватися завдяки піднесенню національних почувань вільного народу, який, хоч із запізненням, але по праву прагне втрутитися у міжнародний розподіл інтелектуальної праці, бути активним суб’єктом світового освітнього, наукового прогресу, піднятися на вищий рівень за допомогою духовно-культурної, соціогуманістичної спрямованості інноваційного поступу, залучивши до його моделі

всі структури виробничої і соціальної сфер своєї та інших розвинених країн світу, що покаялися, і альтруїстично, без політиканства діляться досвідом.

Отже, соціогуманістична парадигма має **глобальний вимір**, водночас вона стосується будь-якого народу, який свого часу роз'єднував, завойовував та чинив інше імперське зло тим народам, що хотіли бути незалежними, і ще не усвідомив заподіяне зло. Власне, з огляду на це, здавалось би, інституції міжнародного співтовариства повинні надати всім націям і народностям, що після поневолення вибороти свободу, стали на шлях самостійного розвитку, адекватні **гарантії ренесансу та національної безпеки** щодо їх державотворчих ідей, особливо за умов дедалі більших ризиків постколоніальної ностальгії та нових реваншистсько-імперських гасел. Аби мислити глобально, слід не тільки змушувати арабські країни з довговічним керівництвом до демократії чи грузинів до миру, а й самі сильні світу цього повинні **примушувати** себе стати соціогуманістами і поважати суверенітет новоутворених держав.

Загальнонаціональна корисність зеленої ідеології особливо важлива для етноінтелектоцидної, за Джеймсом Мейсом, України. Захисна ідеологія не лише виключить менторські втручання у внутрішні справи України, гоїтиме глибокі рани денационалізації, а й вимагатиме від України бути гідною людини, взаємно – від людини бути достойною України. Ми забули про духовно-інтелектуальні, культурологічні, освітні, знаннево-інформаційні, моральні чинники **державотворення і захисту українців**. А це доленосні фактори для втілення як національної ідеї, так і справедливої, морально-духовної соціогуманістичної політики. Навчання молодого покоління, в т.ч. патріотизму до УНІ, соціогуманізму як святе діло ніколи не припиняється. Немає своєї ідеї, її заповнюють чужою⁹.

Незважаючи на нагальність цих вимог, в Україні розбудова нових соціогуманістичних взаємин на “зеленій” ідеології не має сталого застосування. Першопричина – недостатнє новаторське навантаження та відповідна соціалізація терміна “соціогуманістичний” порівняно з широковживаним і затертим поняттям “гуманітарний”. У нашому вживанні поняття “соціогуманістичний” не зводиться до одноразової гуманітарної **матеріальної** допомоги, пов’язаної з різними природними катаклізмами (землетруси, паводки і т. ін.), з нерациональною діяльністю людини (біженці воєнних конфліктів, екологічні катастрофи, гуманітарна місія військових) чи з “секонхендівською гуманітарною”. Все це паліативна допомога людям, які потрапили у матеріальні скрути, природні чи неприродні (нелюдяні, але створені, на жаль, людиною) ситуації.

У запропонованому трактуванні прикметник “соціогуманістичний” означає **нову якість**: сталий захист духовних і матеріальних цінностей титульних, корінних націй та народностей, їх традицій, мов, культур від зодноріднення не тільки невідворотними глобалізаційними впливами, а, головню, асиміляційними діями неокolonіалістів, які інспірують в інформаційний, освітній та інші простори свої замисли і тексти, зловмисно і широко використовуючи так званий **інтелектуальний антиукраїнізм** в імперській семіотичі, антиукраїнській семантиці та аксіології для цинічного зомбування інтелекту людей, їх душ, цінностей та свідомості через інспірацію імперських інновацій¹⁰.

⁹ Вовканич С. Згуртування нації як ідеологічна соціогуманістична проблема України ХХІ сторіччя / С. Вовканич // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. – Львів, 2011. – Вип. 10. – С. 568–599.

¹⁰ Його ж. Інтелектуальний антиукраїнізм / С. Вовканич // Молодь України. – 2001. – 15 травня.

Наприкінці спробуємо відповісти на запитання: що дає запропонована парадигма збереженню автентичності українців? Передусім введений в науковий обіг дискурс “соціогуманістичний” віддзеркалює **бінарну** парадигмальну сутність, котра полягає в паритетному підході до гармонізації прав і людини, і нації, їх захисту в адекватному, сприятливому для їх розвитку середовищі, в його якнайширшому інформаційно-мовному, світоглядному, національно-патріотичному, державотворчому, врешті, геополітичному, геостратегічному вимірі, а також у контексті потреб якнайшвидшого надання цій бінарності статусу **світового** морально-правового імперативу, а отже, **міжнародної** юрисдикції. Лише за такого комплексного підходу можна дотриматися **універсальності** принципу взаємодії стратегічно жорсткого інформаційно-мовного, культурно-етнічного **каркасу** кожної нації (народності) з гнучким, мобільним і щоденним його **поповненням** цивілізаційними досягненнями без втрати їхньої автентичності. Словом, консолідувати українську націю можна на основі етнічного і цивілізаційного, традиційного та інноваційного, власного і запозиченого. А це можливо зробити з позицій запропонованої нової соціогуманістичної парадигми буття, де паритетний захист і людини, і нації, їх державницької ідеї, суверенності і свободи – альфа і омега. Очевидно, йдеться не про імперсько-більшовицьку, так звану радянську людину без нації, вулиці та адреси, не про приєднання до Євразійського союзу як буферної зони між Китаєм і ЄС, а про насущність проблеми перетворення України із об’єкта чужого впливу на активний суб’єкт власного державотворення і розвитку.

У цьому плані запропонована національна Ідея як інформаційно-просторовий концепт “Україна – соборна, українська і гідна людини” – це **глобальне** мислення всієї спільноти, нова **ідеологічна** основа інформаційного забезпечення доби її єдності – соціогуманістичної політики в контексті **зеленої (середовищеспromoжної)** доктрини ХХІ сторіччя, де знання, інновації як предмет і результат творчої діяльності мають стати для нас джерелом багатства та прогресу. У такому **широкому** аспекті вона виокремлює генеральні напрями геополітичного, макроекономічного, етнокультурного, соціального, екологічного блоків, заодно пріоритети загальноукраїнського масштабу. Водночас у цій генеральній стратегічній доктрині розвитку України маємо вказати ті ресурси, механізми, фактори та їх преференції, зрештою духовно-інтелектуальний когнітаріат як елітоформувальне **ядро** нації, як її провідну верству творення знань світового рівня для **випереджального** поступу та адекватності нації цій високій місії. ООН має акумулювати не лише етнічні, національні, а й цивілізаційні аспекти поступу. Зараз завойовують не тільки зброєю, а й засобами інтелектуальної власності, за допомогою потужних фінансових вливань, впровадження передових нанотехнологій, інспірування своєї ідеї в інформаційний простір і т. ін. Інтелектуальне антиукраїнство – стає найнебезпечнішою зброєю розмиття національної ідентичності. Це особливо проявляється в намаганні написати не тільки “общую” історію, а й створити “спільні” підприємства, транспортно-газові системи, використати інтелектуальну власність, зросійщити інформаційний простір України, ініціювати сиро-цукро-трубні та їм подібні провокаційні війни. Це наступ не стільки на економіку, скільки на буття нації, її свідомість і свободу.

Підсумовуючи, зазначимо, що все це уможлиблює виокремлення принаймні кількох вельми актуальних соціогуманістичних **імперативів**, які малодосліджені, однак, на наш погляд, повинні бути враховані в подальших наукових пошуках комплексної доктрини розвитку України та її регіонів. По-перше, інтеграційну стратегію розвитку регіонів не можна розглядати поза консолідуючими націю всеукраїнськими

процесами, реалізацією української державницької ідеї та відповідним націоцентризмом як потужним мультиплікаційним націєтворчим і ренесансним вектором. По-друге, основними чинниками у наповненні такого вектора є творення нових знань, інтелектуального продукту як високоякісного інформаційного (ідеального, духовно-культурологічного) ресурсу для випереджувального розвитку реальної економіки (і не лише її) України, функціонування та захисту національного інформаційного простору, насиченість його вітчизняним доробком, який підносив би духовність, патріотизм, збільшував синергійний ефект державних зусиль українського соціуму, а не розколював його; врешті-решт сприяв би внутрішній комунікації та поінформованості спільноти, поширенню загальнонаціональної мережі електронних бібліотек, доступність до інтернету, внутрішній та зовнішній євроінтеграції.

По-третє, вибір Україною інноваційної моделі свого розвитку, наміри створити інформаційне суспільство, знанневомістку економіку, а не консервувати вичерпну сировинну модель розвитку, інтегруватися в світовий простір, посісти там гідне місце серед розвинених держав і не бути постачальником сировини, дешевої робочої сили – усе це, як і багато інших проектів високого **духовно-інтелектуального** рівня, який відповідав би якісним змінам у світовій економіці. Методологічна візія змін визначається основним моральним імперативом: поєднати впровадження передових інноваційних технологій зі збереженням національної ідентичності ослабленого народу. Навколо такої вимоги можна було б інтегрувати регіони і консолідувати українську націю.

З огляду на це, Україні у виборі вектора інтеграції належить керуватися не територіальною подільністю на схід і захід, на північ і південь, а бажанням створити єдину **громадянську** націю, яка в просторовому загальноукраїнському політичному вимірі якнайшвидше соціалізувала б свою національну ідею та відповідно долучилася б до здобутків світового співтовариства. Йдеться про **інтеграційно-просторовий** вимір, у якому при об'єднанні України головну роль відігравали б не регіональні кордони, не наявність історичного Збруча та містечкові орієнтації регіональних партій, а усвідомлення концепції духовно-інтелектуального всенационального Обруча як системи світоглядного забезпечення державного будівництва; рекрутування патріотичної, інтелектуальної і моральної **еліти як критичної маси**, здатної на високому професійному рівні самовіддано та відповідально служити українському народові, припинивши ігри на штучно створених нібито регіональних протистояннях і на панацеї пропонованого, скажімо, бюджетного федералізму, посилення влади місцевих органів. Адже сьогодні вододіл не регіональний, не по Збручу, він глобальніший: Україна або українська, або в тенетах “русского мира”. Боротьба за таку Україну – це історія спротиву імперським її епітетам (малоросійська, радянська, хохлацька), еволюцій анафем, накладених одержавленою церквою на буття і виховання свідомих українців, однак, жорстко переслідуваних як мазепівці, петлюрівці чи бандерівці. У новітній історії поняття “середовище” і “простір” вимагають багатоаспектного сучасного осмислення в контексті соціогуманістичних стратегій розвитку.

Історію не змінити, але її уроки пам'ятати треба: хто вибирає між модернізацією економіки та волею, позбувається і національної економіки, і державної незалежності. Це пред'являє особливі обов'язки до політичних еліт, надто амбітних щодо очікувань на цьогорічних виборах “лучних”, за Донцовим. Нині такі еліти дефіцитні на доробок стратегічних, ідеологічних, соціогуманістичних напрацювань супроводу державотворчих процесів, національно-патріотичних почувань та інших високодуховних

характеристик, котрі цивілізований світ давно визнав як обов'язкові моральні імперативи якісного служіння своєму народові. Ми є свідками не інтегрування до світових знань, впровадження новацій, передового досвіду і побудови відкритого громадянського і високоморального суспільства, а багатовекторності, незрозумілої позаблоковості, хаосу та євразійських орієнтацій.

Очевидно, що лише справжня, національно-свідома **еліта** (наукова, освітянська, менеджерська, художня, релігійна тощо) як духовно-інтелектуальний провід нації, ідеологічно озброєний українською ідеєю, базуючись на новій соціогуманістичній політиці, зможе відповідально і посилено взяти на себе проблеми історичної ваги: розробити інтеграційну **стратегію** розвитку чи то України, чи то її регіонів, концепцію нової Злуки. Визнати УНІ як інструментарій суспільного договору між народом, владою і бізнесом, що гарантувало б не лише незворотність процесів духовного і національного відродження, а й усунуло б каригідні хитання в протилежні боки “временщиків” в проведенні ними внутрішньої і зовнішньої політики України, визнанні Голодомору 1932–33 рр. геноцидом, визвольних змагань національними, надало б запропонованій соціогуманістичній доктрині світового магнетизму. Водночас, розуміння значення такої політики піднесло б загальноукраїнський потенціал Універсалу як історичного акту єдності нації, як чинника творення соборної людини, її нової ментальності та держави.

Розв'язання проблемних **світоглядних** моментів – надскладне завдання, позаяк в ньому національна еліта водночас виступає доброякісним (чи навпаки, деструктивним) суб'єктом, регіональним об'єктом і всеукраїнським предметом наукових пошуків **вектора стратегії розвитку**, значення (економічне, соціальне, політичне, культурологічне, безпекове тощо) котрого зростатиме мірою поступу України у відносинах з сусідами та її вступу в міжнародні інтеграційні структури, інституції та глобальні простори. Зовнішні ж фактори завжди діють через внутрішні сили і ресурси, а без збігу їх внутрішніх спрямувань важко, а то й неможливо розраховувати на стабільний зовнішній вектор країни назагал. Тут поки що не задіяні великі **резерви** громадських організацій, народних ініціатив, каналів суспільного телебачення, освіти, єдиної Помісної церкви тощо. Гіпотетично можна стверджувати, що цементуючою народ силою є пошук **універсуму** української ідеї, **синергії** загальнонаціональних інтересів і цінностей, які спроможні склеїти спільноту, зробити її толерантною та перетворити у соціально-економічну, культурологічну матрицю, котра акумулюватиме розмаїття барв і регіональних специфік різних територій України як багатогранний **ексклюзив єдиної громадянської нації**, а відтак – як потужний потенціал її духовного відродження на шляху використання і поповнення здобутків людства.

Отже, лише соціогуманістичний підхід до опрацювання інтеграційної стратегії розвитку української спільноти спрямовує на системне вивчення цілого комплексу чинників: економічних (виробнича та інноваційна діяльність, інвестиції і міжрегіональні зв'язки, нова інформаційна економіка, дохід і формування середнього класу, підвищення зайнятості тощо), соціальних (демографічна ситуація, соціальний захист, забезпеченість житлом, працею, охорона здоров'я, зниження рівня бідності і т. ін.), духовно-інтелектуальних (освіта, наука, культура, духовні цінності, релігійні орієнтації, вітчизняна еліта, її фаховий рівень, націє-державотворчі мотивації, інформаційні комунікації, мережі, історична пам'ять тощо). Окрім цього, він вимагає від дослідників приділення значної уваги впливові навколишнього середовища на

гармонійність взаємовідносин з природою (екологія, довкілля, національна спрямованість і органічність інформаційного простору, збереження пам'яток історико-культурної спадщини, забезпечення тяглості розвитку питомої мови, батьківських традицій, природного ландшафту територій і т. ін.).

Між тим стан реальних досліджень не адекватний цим вимогам. Якщо інноваційна модель України, її окремих регіонів ще певною мірою аналізується з позиції теорії і практики **сталого** розвитку економіки, її міжрегіональної інтеграції, екології, соціального стану людини, то фактори, які стосуються зеленої ідеології – захисту розвитку української нації, особливо в духовно-інтелектуальному, культурно-етнічному, соціально-психологічному, мовно-інформаційному, національно-ідейно-патріотичному вимірі, й далі залишаються на узбіччі. Хіба не зрозуміло, що саме останні домінують у створенні умов буття нації, що лише розв'язавши проблеми становлення нації та її державотворення, можна розраховувати на успіхи в економіці, її оновленні.

З огляду на це, на авансцену виходять дослідження з повноформатної наукової проблематики національного державотворення, мета яких якомога швидше розробити власну комплексну концепцію соціогуманістичної політики в системі нової парадигми буття нації, яка, акумулюючи певні напрацювання, включала б такі стратегічні напрямки національного і духовного відродження:

- зелену ідеологію етнодержавотворення та відповідне духовно-інтелектуальне, соціогуманістичне ін-формаційне забезпечення, яке, з одного боку, сприятиме формуванню опірних особистісних якостей індивідуума, з іншого, творитиме соборну ідентичність нації, її ментальну синергетику як суверена майбуття України, активного суб'єкта її державотворення, а не об'єкта чужого впливу;
- систему формування національних еліт, стратегію розвитку освіти, науки та суспільного інтелекту як базових елементів інноваційної моделі української державності, створення економіки знань тощо;
- розвиток людини як творчої особистості та збереження національної ідентичності, ментальності народу, його історичної пам'яті як запоруки культурного розмаїття світу, піднесення його духовності, інтелектуалізації, гуманізації та елітаризації суспільних відносин, зміцнення міжетнічної та міжконфесійної толерантності;
- національний інформаційніший, масмедійний простори держави і вільну комунікацію зі світовим співтовариством, творення громадянського, інформаційного суспільства, розширення його суспільних радіо-телемереж, видавничої справи, свободи слова, розвиток вітчизняного кінематографу, мистецтва тощо;
- захист питомої мови, культури, традицій і звичаїв, релігійної свободи титульного народу, створення його об'єднаної Помісної Церкви, забезпечення вільного вибору церков національними меншинами, які становлять громадянську націю держави;
- охорона здоров'я населення, природи та здорового способу життя;
- соціально-економічний, житлово-комунальний, матеріально-гуманітарний та інший соціальний захист, аби зменшити рівень бідності, міграції, водночас піднести рівень людського розвитку і матеріального добробуту.

Підвищення духовності, імплементація соціогуманістичних цілей та сенсу національної зеленої ідеології у свідомість спільноти є найвідповідальнішим у час

глобалізації, водночас найскладнішим для реалізації напрямком регіональної політики держави, від якої залежать не лише **оновлення економіки**, а й формування, забезпечення цілісності та монолітності української **громадянської нації**. Така нація буде і політичною. Здійснення такого сегмента політики може допомогти українцям твердо усвідомити вагу соціогуманістичних позитивів загальнонаціональної ідеології для зміцнення їх єдності, врешті зрозуміти істину: щоб зберегти себе як ексклюзивну цінність у світовому розмаїтті за умов посилення його зодноріднення, Україна, передовсім з позиції **середовище-спроможності** як життєздатності квітальної нації, повинна бути одна, соборна і неподільна. Це, по-перше, стимулюватиме механізми практичного забезпечення консолідуючої дії національної ідеї з урахуванням духовно-інтелектуальних, мовно-інформаційних, етнокультурних специфік та суспільно-політичних орієнтацій окремих регіонів щодо оптимальності вибору преференцій сучасного розвитку, його інноваційно-модернізаційної складової, зрештою, ідеологічного вектора стратегічного партнерства на загальнодержавному рівневі, інтеграційних преференцій та орієнтирів.

По-друге, виокремить нагальну пріоритетність розробки соціогуманістичних основ державної **зеленої**, а не партійної ідеології, її впровадження у справді широке суспільне середовище, адекватне новому ступеню історичного розвитку українського соціуму та викликам, пов'язаних з необхідністю усвідомлення актуальності процесів державотворення та становлення нації як централізованої та євроінтегрованої. Україна зможе посісти гідне місце в європейському і світовому просторі, якщо їй вдасться розвинути свій науково-технічний, соціально-економічний потенціали, досягнути єдності релігійних конфесій, тобто тих сфер духовно-культурної діяльності суспільства (людини, громад, нації), що безпосередньо стосуються інтелектуального, інформаційного, морального контексту, його якісно нового соціогуманістичного наповнення як компенсації за колишнє приниження титульної нації сильними світу цього та міжнародного превентиву недопущення такого аморального, нелюдяного стану в майбутньому.

Степан Вовканич. Україне нужна новая парадигма бытия нации и человека

Анализируется узкое понимание существующей гуманитарной политики, ее неспособность защитить национальную идентичность украинцев в условиях усиления глобализационных опасностей нивелирования их информационного пространства и расширения патогенного влияния неоимпериализма на сферы отечественной науки, образования, экономики, культуры. В этом контексте освещается актуализация потребности широкого внедрения новой социогуманистической парадигмы бытия, обязательным духовно-моральным императивом которой должна стать в национальном и международном масштабе бинарная защита и человека, и нации на всех этапах их возрождения, формирования собственного духовно-интеллектуального потенциала и насущность соответствующей его оценки в системе социально-экономического, научно-технического, духовно-культурного, экологического и другого развития.

Ключевые слова: гуманитарная политика, социогуманистическая парадигма бытия, бинарная защита человека и нации, украинская национальная идея, информационное пространство, оценка информации, духовно-интеллектуальный потенциал.

Stepan Vovkanuch. The new paradigm of nation and person existence is necessary for Ukraine

The narrow conception of the existing humanities policy and its inability to protect the national identity of Ukrainians in the in conditions of the increase of occupation threat of its informational space and increase of the pathogenic influence of neoimperialism of alien word on the national education, science, economy, culture etc is analyzed. In this context the necessity the wide implementation of new socio-humanistic existence paradigm with the compulsory spiritual and moral imperative of the binary protection, on the international level, the man and nations on the all stages of their renaissance, formations of its own spiritual-intellectual potential and urgency of its appropriate estimation in system of social and economic, scientific and technical, spiritual-cultural, ecological and other development has been actualized.

Key words: humanistic policy, socio-humanistic existence paradigm, binary protection of man and nation, Ukrainian national idea, informational space, spiritual-intellectual potential